



Albanija



Bosna i
Hercegovina



Hrvatska



BJR Makedonija



Kosovo



Crna Gora



Srbija

Infrastrukturni projekat Zapadnog Balkana

TA-MON-02 FS

**400 kV Dalekovod
Lastva Grbaljska - Pljevlja**

**Procjena uticaja na društvo i
životnu sredinu**

**- Plan angažovanja
zainteresovanih strana -**

Decembar 2011. godine



Izvještaj o projektuNaslov projekta: **400 kV DALEKOVOD LASTVA GRBALJSKA - PLJEVLJA**Broj projekta: **TA-MON-02**Naslov izvještaja: **PLAN ANGAŽOVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA**Broj: **DRAFT- 03**

Revizija	1	2	3
Datum	30. oktobar 2011.god	30. novembar 2011. god	12. decembar 2011. god
Detalj			
Pripremio	Konstantin Siderovski, MSc Garth Entwistle	Konstantin Siderovski, MSc Garth Entwistle	Konstantin Siderovski, MSc Garth Entwistle
Provjerio	Božidar Radović / Martyn Osborn	Božidar Radović / Martyn Osborn	Božidar Radović / Martyn Osborn
Odobrio			

Sadržaj:

Skraćenice	4
Uvod	5
1 Lokacija projekta.....	7
2 Zahjetevi za angažovanjem zainteresovanih strana.....	8
2.1 Crnogorske zakonske odredbe u vezi sa javnim učešćem.....	Error! Bookmark not defined.
2.2 Zahtjevi EBRD	Error! Bookmark not defined.
3 Pregled angažovanja zainteresovanih strana i metodi komunikacije.....	Error! Bookmark not defined.
4 Pregled angažovanja zainteresovanih strana do sada	10
5 Planirano objavljivanje informacija i javne konsultacije.....	12
6 Mehanizam žalbi	14
7 Kontakt informacije o izvođaču i odgovornoj osobi.....	15
Dodatak 1 – Registar zainteresovanih strana i način komunikacije	17
Dodatak 2 – Mehanizam žalbi	22
Dodatak 3 – Pregled dosadašnjeg angažovanja zainteresovanih strana.....	24
Dodatak 4 – Planirane aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana	31

Skraćenice

CGES ili PRENOS	Crnogorski Elektroprenosni Sistem
DSP	Detaljni prostorni plan (za koridor dalekovoda)
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
EIA	Procjena uticaja na životnu sredinu
ESIA	Procjena uticaja na društvo i životnu sredinu
HPP	HE - Hidro-elektrana
HVDC	Visokovoltazni direktni kabel
IFC	Međunarodna finansijska korporacija
IFI	Međunarodna finansijska institucija (institucije)
IPF	Infrastrukturni projekat
MN	Crna Gora
NGO	Nevladina organizacija
NP	Nacionalni park
DV	Dalekovod(i)
PR	Zahtjevi procjene radova (polisom EBRD iz 2008.)
SEA	Strateška procjena životne sredine
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana
TS	Trafostanica
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu

Uvod

Ovaj dokument opisuje i definiše Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP) projekta pod nazivom: "400 kV dalekovod Lastva Grbaljska - Pljevlja" (u daljem tekstu: "Projekat").

Izvođač projekta je kompanija Crnogorski elektroenergetski sistem (CGES) (u daljem tekstu: "Izvođač").

Cilj projekta je izgradnja i funkcionisanje 400 kV dalekovoda od Lastve Grbaljske do Pljevalja preko Čeva, izgradnja i funkcionisanje nove 400/110 kV trafo stanice u Lastvi i poboljšanje postojeće trafo stanice u Pljevljima tako da se omogući prijem predložene prenosne linije 400 kV.

Italijanska kompanija TERNIA izgradiće razvodno postrojenje u blizini trafostanice Lastva, kako bi povezala ovu prenosnu liniju sa planiranim podmorskim HVDC kablom, povezujući time Crnu Goru sa Italijom.

Izgradnja 400 kV DV Lastva-Pljevlja zatvoriće 400 kV prsten unutar crnogorske mreže (Lastva – Pljevlja – Ribarevine - Podgorica), što će ojačati cijelu mrežu i učiniti je pouzdanijom. U isto vrijeme, novi dalekovod 400 kV će smanjiti uticaj okolnih elektroenergetskih sistema u slučaju velikih poremećaja sistema. Zajedno sa novim 400 kV dalekovodom Lastva-Pljevlja, nova trafostanica u Lastvi bi trebala da riješi većinu kritičnih situacija koje mogu da nastanu u crnogorskoj prenosnoj mreži, naročito u zapadnom priobalnom dijelu koji trenutno pati od prekida u snabdijevanju električnom energijom, što utiče na turizam i ekonomski razvoj.

Koristi od predloženog 400 kV dalekovoda su sljedeće:

- (i) Značajno bolja, snažnija crnogorska prenosna mreža.
- (ii) Pouzdanije snabdijevanje energijom, naročito u priobalnom dijelu, i redukovanje uticaja ograničenja u isporuci električne energije na dalji ekonomski razvitak unutar priobalnog dijela, Nacionalnog parka Durmitor i Žabljaka.
- (iii) Direktna povezanost tržišta električnom energijom, EU i Crne Gore
- (iv) Ohrabrujući signal za nove – obnovljive – izvore energije
 - Hidro-elektreane na rijeci Morači
 - Hidro-elektreana Komarnica
 - Hidro-elektreana Berane
 - Druge male hidro-elektreane
 - Vjetro-generatori na različitim lokacijama.
- (v) Značajno ojačana pozicija Crne Gore kao važnog energetskeg regionalnog čvorišta.
 - Izgradnja podmorskog kabla između Crne Gore i Italije – povezanog na ovaj novi 400kV dalekovod – će:
 - i. omogućiti prenos električne energije na italijansko tržište koje ima relativno visoku cijenu, i
 - ii. omogućiti prenos električne energije iz susjednih sistema u Italiju i stvaranje "Tranzitnih prihoda".
 - Čvrsto povezati strateški važan energetskeg koridor između Hrvatske, Srbije, Bosne, Italije i Albanije.

- Omogućiti kapacitet za prenos električne energije za "balansiranje i trgovinu"

(vi) Saradnja sa italijanskim partnerom TERNA – omogućuje:

- Lakši pristup finansiranju od strane EU
- Daje ohrabrujući signal drugim stranim investitorima za ulaganja u ekonomiju Crne Gore

(vii) Poboljšanje kvaliteta napajanja Crne Gore električnom energijom.

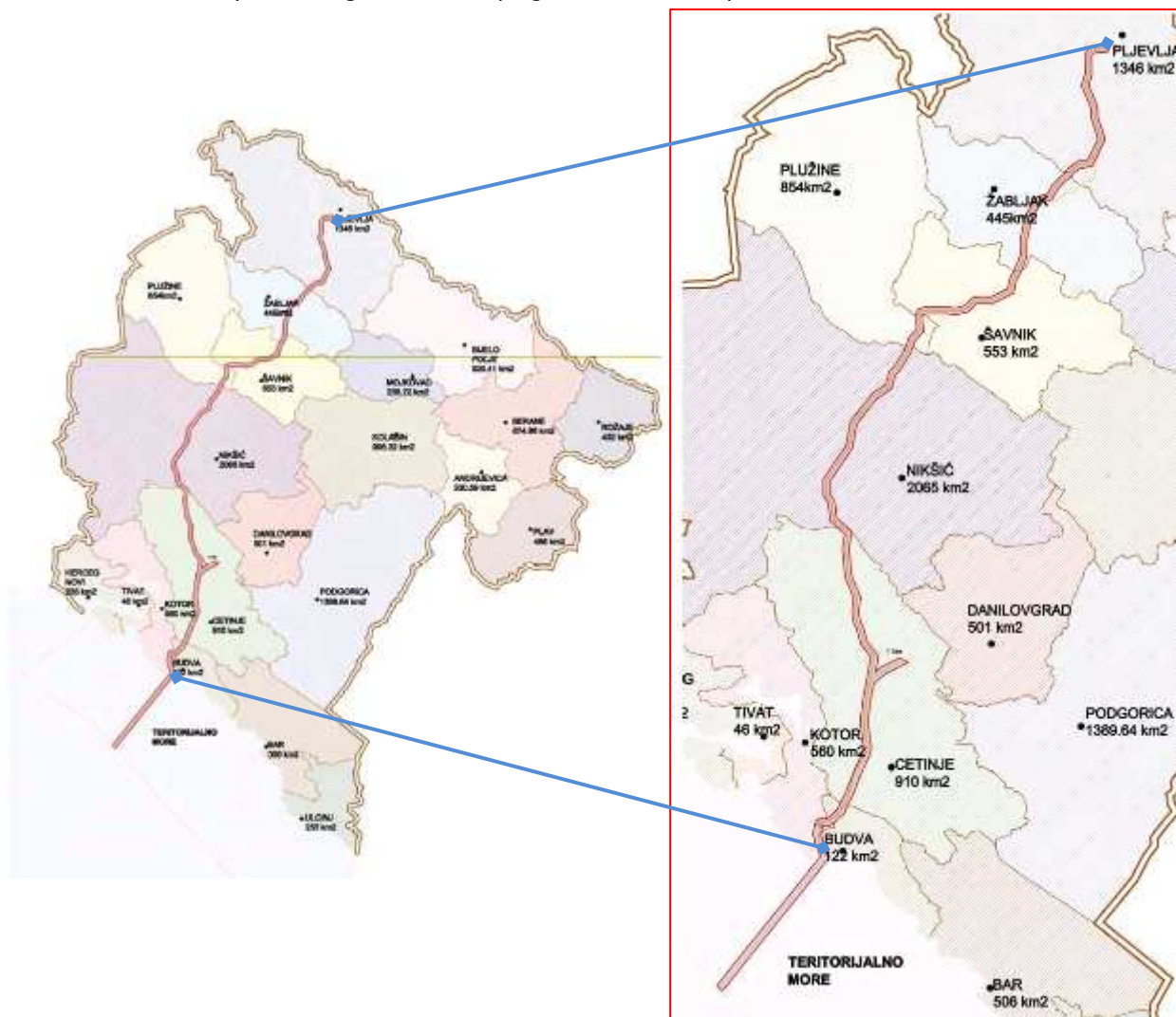
Sadašnji plan angažovanja zainteresovanih strana razvijen je u skladu sa Zahtjevima procjene radova Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), u skladu sa politikom o javnom informisanju EBRD i u skladu sa najboljom međunarodnom praksom u cilju unapređenja javnog informisanja i angažovanja zainteresovanih strana¹⁾. Ovaj plan će biti pregledan i unapređivan na regularnoj osnovi tokom čitavog projekta.

¹⁾ "Stakeholder" = zainteresovana strana, je osoba ili grupa, organizacija koja je pod uticajem životne sredine i/ili društvenih posljedica predloženog projekta i/ili aktivnosti u vezi sa tim; ovo uključuje pojedince/grupe/organizacije koje iskazuju interes u vezi sa projektom/aktivnostima i učestvuju na okruglim stolovima i/ili su u stanju da utiču na primjenu projekta i/ili radnje u vezi sa tim.

1 Lokacija projekta

Koridor za predviđenu prenosnu liniju prelazio bi preko teritorije osam opština: Budva, Kotor, Cetinje, Nikšić, Plužine, Šavnik, Žabljak i Pljevlja. Na sljedećoj slici se prikazuju trase u kontekstu administrativnih jedinica.

Slika 1 – trasa predloženog dalekovoda i pregled obuhvaćenih opština



Izvor: Detaljni prostorni plan (DSP) za koridor dalekovoda, 2011.

Polazna tačka predloženog dalekovoda jeste nova trafostanica od 400/110 kV na lokalitetu Blato, izgrađena na desnoj strani puta Budva – Tivat, u naselju Lastva Grbaljska.

Sa lokaliteta Blato, predloženi dalekovod nastavlja ka Cetinju i Čevu, prolazeći kroz istočni dio Nacionalnog parka Lovćen. Ova sekcija predloženog projekta, od Lastve do Čeva, uključuje dva paralelna dalekovoda. Jedan je dvostruki 400 kV dalekovod, koji će omogućiti skretanje postojećeg dalekovoda 400 kV Trebinje (BiH) – Podgorica (CG) ka novoj trafostanici 400/110/35kV u Lastvi Grbaljskoj. Drugi dalekovod je jednostruki 400 kV dalekovod ka Pljevljima. Od Čeva, predloženi dalekovod nastavlja ka Šavniku, prolazeći zapadno od Nikšića i u blizini jezera Slano i Krupac (rezervoari hidroelektrane Perućica) i prelazi kanjon na rijeci Komarnici. Od Šavnika do Pljevalja ovaj dalekovod će proći istočno od Žabljaka, kroz Nacionalni park Durmitor (koji je označen kao UNESCO svjetska baština), prelazeći kanjon rijeke Tare i nastavljaajući ka Pljevljima sa završnim dijelom u postojećoj trafostanici u Pljevljima.

Detaljni prostorni plan (DSP) za koridor predloženog dalekovoda pripremljen je u skladu sa nacionalnim zakonima Crne Gore, uključujući Stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu (SEA). Proces za usvajanje DSP je uključio različite aktivnosti zainteresovanih strana. SEA (strateška procjena uticaja) je pripremljena 2011.godine u skladu sa crnogorskim Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu. Više informacija o Detaljnom prostornom planu (DSP) i njegovom usvajanju može se dobiti od crnogorskog Ministarstva za održivi razvoj i turizam, koji je kompetentan autoritet za DSP.

SEA i Procjena uticaja na životnu sredinu (EIA) su dva komplementarna instrumenta za pomoć glavnim strategijama održivosti u strategiji razvoja. SEA naročito predstavlja ključ za pomoć u postizanju razvojnih ciljeva koji se bave integracijom principa održivog razvoja u politiku, planove i programe (PPP). Dok se SEA primjenjuje na PPP, dotle se EIA primjenjuje na projekte i obično se definiše kao fizičko ulaganje, kao što je slučaj sa ovom predloženom prenosnom linijom. Različiti alternativni koridori za predloženi dalekovod su procjenjivani tokom procesa prostornog planiranja sa odabirom napravljenim na osnovu optimalnog rješenja. Ovo rješenje je bilo predmet finalnog DSP dokumenta i povezano sa SEA na osnovu usklađenosti sa postojećim dokumentima za planiranje i standardima za zaštitu životne sredine. ESIA proces će dalje omogućiti procjenu uticaja na okolinu i socijalna pitanja na nivou projekta i predložiće strategiju za vjerovatne uticaje tokom fizičkog vijeka trajanja predloženog dalekovoda, kao preduslov za dobijanje dozvole za njeno sprovođenje.

2 Zahtjevi angažovanja zainteresovanih strana

2.1 Zahtjevi crnogorskog zakonodavstva

Javno učešće u procesu zaštite životne sredine u Crnoj Gori regulisano je:

- Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu (Službeni list Crne Gore br. 80/2005 i 40/2010) i pridruženim dokumentima.

U Crnoj Gori se zahtijeva za izvjesne projekte da Procjena uticaja na životnu sredinu (Environmental Impact Assessment (EIA)) bude u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu (EIA). Tim zakonom i odgovarajućim podzakonskim aktima se postavljaju zahtjevi za preduzimanje procjene uticaja na životnu sredinu za javne i privatne projekte, a za koje se vjeruje da imaju značajan uticaj na životnu sredinu prije dobijanja saglasnosti/građevinske dozvole u obliku odobrenja za sprovođenje projekta.

Javnost i druge organizacije treba da budu potpuno informisane o EIA. Zakon definiše pravila i detaljne procedure za pridruživanje javnosti u procesu donošenja odluka. Praktično, javno učešće se odvija preko: a) objavljivanja informacija u javnosti, b) učestvovanja javnosti tako da javnost može da bude aktivno uključena u javne diskusije i u podnošenju svog mišljenja u pisanoj formi unutar različitih faza i procedura, i c) kroz mehanizam pristupa pravosuđu, kada javnost može da utiče na donošenja odluka i podnošenjem žalbi sudu.

- Zakon o strateškoj procjeni životne sredine (Službeni list Crne Gore br. 80/2005)

Ovaj Zakon određuje uslove, metode i procedure za preduzimanje strateške procjene uticaja na sredinu izvjesnih planova i programa kroz integraciju principa zaštite životne sredine na procedure priprema, usvajanja i sprovođenja planova i programa koji vjerovatno mogu da imaju značajnog uticaja na sredinu. Ovaj zakon takođe reguliše administrativne procedure za učešće zainteresovanih strana kroz proces javnog usvajanja SEA izveštaja.

Prema crnogorskom nacionalnom zakonodavstvu, javnost je uključena u SEA proces preko sredstava za inspekcije SEA izveštaja, kao i putem javnih rasprava.

- Zakon o gradnji i prostornom planiranju (Službeni list Crne Gore br. 51/08 i 81/09)

Ovaj zakon reguliše sistem o prostornom planiranju Crne Gore, načine i uslove za izgradnju infrastrukture, kao i druga bitna pitanja prostornog razvoja i izgradnje objekata, uključujući javno informisanje i njeno učestvovanje kroz čitav proces razvoja i prilagođavanje planirane dokumentacije.

- UNECE konvencija o pristupu informacijama, učestvovanju javnosti u donošenju odluka i pristupu pravosuđu o pitanjima životne sredine (Arhuska Konvencija)

Arhuska Konvencija omogućava građanima pravo na pristup informacijama, učestvovanju javnosti i pristup pravosudnim organima u procesima Vladinog donošenja odluka o pitanjima koja se tiču lokalnih, nacionalnih i prekograničnih pitanja životne sredine. Koncipirana je na interakciji javnosti i organa vlasti. Ova konvencija je oblik unapređenja upravljanja pitanjima životne sredine, uključujući interaktivni odnos civilnog stanovništva i vlade, a upotpunjen je najnovijim mehanizmima kreiranim za jasnije vrednovanje učešća javnosti u procesima donošenja odluka kao i osiguranju procesa u zakonskim okvirima: "otvoreno upravljanje" je način koji donosi promjenu ka društvu odgovornom za životnu sredinu. Arhuska konvencija retifikovana je od strane Vlade Crne Gore 15. jula 2009.

2.2 Zahtjevi EBRD

Obzirom da EBRD može biti uključen u projekat, mora da zadovolji najbolju međunarodnu praksu i uslove za učešće zainteresovanih strana kao i javne konsultacije, kako je to navedeno u politici EBRD o socijalnoj i životnoj sredini od 2008. godine. Načela, uslovi, metodološki i procesni aspekti učešća zainteresovanih strana EBRD kategorije A projekata opisani su detaljno u PR10 "Objavljivanje informacija i učešće zainteresovanih strana". PR10 stavlja akcenat na sistemski pristup učešća zainteresovanih strana što pomaže u pronalaženju klijenata i građenju konstruktivnih odnosa sa zainteresovanim stranama, a posebno i obuhvaćenim lokalnim zajednicama. (Tabela 1).

Tabela 1 - Sumirani PR10 zahtevi

Uslovi za realizaciju (PR)	Opis
PR10: Objavljivanje informacija i učešće zainteresovanih strana	<p>EBRD smatra da je učešće zainteresovanih strana od suštinskog značaja za dobru praksu poslovanja i korporativne norme, kao i način da se poboljša kvaliteta projekta. Posebno, efektivno učešće zajednice je osnova uspješnog menadžmenta rizika i uticaja na zajednice obuhvaćene projektom, a takođe i ključno za ostvarivanje prava i beneficija obuhvaćenih zajednica.</p> <p><u>Učešće zainteresovanih strana</u> je kontinuirani proces koji obuhvata: (i) javno objavljivanje informacija klijenta na prikladan način kako bi se omogućila svrsishodna komunikacija sa zainteresovanim stranama, (ii) svrsishodne konsultacije sa potencijalno obuhvaćenim stranama i (iii) procedure i politike po kojima će funkcionisati sistem primjedbi i žalbi. Ovaj proces treba da otpočne u najranijim fazama projektnog planiranja kao i da kontinuirano traje tokom čitavog projekta.</p> <p>PR podvlači sistematični pristup učešća zainteresovanih strana koji će pomoći saradnji sa klijentima i održavati konstruktivnu saradnju sa zainteresovanim stranama, posebno obuhvaćenim lokalnim zajednicama. Proces učešća zainteresovanih strana je kontinuirani proces</p>

Uslovi za realizaciju (PR)	Opis
	prihvatanja, upravljanja i nadgledanja svih socijalnih pitanja kao i pitanja životne sredine, a u vezi sa investicijama klijenata.

Ukratko, dati sistem učešća zainteresovanih strana je primjenjiv na ovaj projekat, kako je to predloženo od CGES:

- *Identifikacija grupa zainteresovanih strana.* Imenovanje zainteresovanih strana, uključujući posebno one članove populacije koji mogu biti pod uticajem izgradnje i rada trafo stanica i dalekovoda.
- *Proces učešća zainteresovanih strana i objavljivanje informacija.* Tokom ovog koraka, CGES mora osigurati da identifikovane zainteresovane strane na prikladan način (objavljivanjem informacija i odgovarajućim konsultacijama) učestvuju u socijalnim pitanjima i pitanjima životne sredine koja mogu na njih potencijalno uticati.
- *Svrishodne konsultacije.* Proces konsultacija biće zasnovan na objavljivanju informacija relevantnih za projekat CGES-ove aktivnosti i operativnost. Proces konsultacija će se obavljati na način koji je sveobuhvatan i normativno prihvatljiv za zainteresovane strane.
- *Mehanizam žalbi.* Uspostavljajući mehanizam žalbi kroz koji će javnost i ostale spoljne zainteresovane strane moći da izraze zabrinutost, biće razmatran i na osnovu kojeg će se u što skorijem roku reagovati na odgovarajući prikladan način.

Sljedeće sekcije sumiraju način na koji se CGES odnosi prema učešću zainteresovanih strana što će se nastaviti i nadalje.

3 Identifikacija zainteresovanih strana i metode komunikacije

Postoji nekoliko grupa ljudi i socijalnih grupa koje su zainteresovane za Projekat na različitim nivoima. Oni se mogu opisati na sljedeći način:

- ✓ Ljudi, institucije i industrija na koje će direktno ili indirektno uticati projekat: stanovnici sela u projektnom području, zahvaćeni vlasnici zemljišta i stanovnici duž transportnih puteva, zaštićene oblasti kroz koje će prolaziti dalekovod – NP Lovćen i NP Durmitor, poslovanje – naročito ono koje je povezano sa turizmom i rekreacijom – pod uticajem projekta.
- ✓ Ljudi i institucije koji učestvuju u primjeni projekta: EBRD, CGES, zaposleni u CGES, građevinski preduzetnici i dobavljači opreme.
- ✓ Ljudi i institucije koji imaju mogućnosti uticaja i donošenja odluka o primjeni projekta: lokalne samouprave (LSG), administracije i inspektorati, različiti odgovorni ministri i nacionalne agencije, NP administracije, autoriteti iz UNESCO²⁾ i NVO.

Sljedeća tabela predstavlja identifikovane zainteresovane strane u skladu sa gornjom klasifikacijom.

Tabela 2– Zainteresovane strane u projektu

Zainteresovane strane koje su direktno ili posredno pod uticajem u Projektu	Zainteresovane strane -učesnici u primjeni Projekta	Zainteresovane strane - učesnici sa mogućnošću uticaja i donošenja odluka na primjenu Projekta
<ul style="list-style-type: none"> • Stanovnici opština, sela i zajednica kuda će proći dalekovod i povezana infrastruktura biti locirana 	<ul style="list-style-type: none"> • EBRD • Drugi IFIs • Izvođač (CGES) • Zaposleni radnici Izvođača 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalne samouprave (LSG) • Lokalni inspektorati (komunalni poslovi, životna sredina, transport, itd)

²⁾ Trasa predloženog dalekovoda prolazi kroz zaštićenu UNESCO zonu svjetske baštine – NP Durmitor.

<ul style="list-style-type: none"> • Vlasnici zemljišta na mjestu DV infrastrukture • Stanovnici duž transportnih puteva • Turizam i rekreativna industrija • Poslovna zajednica Crne Gore • Korisnici zaštićenih područja – Nacionalni parkovi duž trase • Operatori/vlasnici lokalne infrastrukture (gas, vodovodne cijevi, putevi itd.) 	<p>(interni učesnici)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Građevinska preduzeća • Dobavljači opreme • TERNIA (Italijanska kompanija, izvođač podmorske elektro veze između Crne Gore i Italije) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo održivog razvoja i turizma • Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja • Ministarstvo ekonomije • Ministarstvo saobraćaja i pomorstva • Ministarstvo rada i socijalnog staranja • Ministarstvo kulture • Državne agencije (životna sredina, šumarstvo, energija, itd.) • Uprava nacionalnih parkova • UNESCO • NVO – udruženja na lokalnom i nacionalnom nivou
--	---	--

Različite metode komunikacije će se koristiti u skladu sa svakom grupom zainteresovanih strana. Generalno, ovo uključuje:

- Javne sastanke
- Pojedinačne sastanke
- Najave u medijima
- Opšte informacije na oglasnim tablama glavnih javnih mjesta
- Korespondencija redovnom i elektronskom poštom
- Objavljivanje odgovarajućih informacija u vezi sa projektom na CGES web stranici (www.cges.me).

Registar zainteresovanih strana i odgovarajuće metode komunikacije za svaku od ovih zainteresovanih strana dat je u Dodatku 1.

4 Pregled dosadašnjeg učešća zainteresovanih strana

Javni konsultativni sastanci tokom procesa usvajanja DSP i SEA izvještaja bili su organizovani u junu 2011. u Kotoru, Nikšiću i Pljevljima, kao i sa Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti i sa Upravom Nacionalnih parkova. Pregled ovih događaja i značajnijih pitanja predstavljen je u Dodatku 3 – tabela 10.

CGES je aktivno učestvovao u radu sa zainteresovanim stranama u toku procesa ESIA. Pažnja je posvećena identifikaciji ugroženih zainteresovanih strana čiji životi i dobrobiti direktno zavise od projektnih aktivnosti. Ovo uključuje nekoliko sastanaka sa privatnim licima koja su direktno pod uticajem projekta, obuhvatajući stanovnike i predstavnike Lastve Grbaljske koji su locirani blizu trafo stanice Lastva Grbaljska i seriji pojedinačnih sastanaka u julu i septembru 2011. sa 15 pojedinačnih naseobina blizu stubova dalekovoda. Turizam i rekreacija (TiR) su razmatrani detaljno u seriji sastanaka sa TiR predstavnicima Crnogorskog turističkog udruženja. Pregled procesa konsultacija sa zainteresovanim stranama kroz čitav ESIA proces prikazan je u Dodatku 3 – tabela 9. CGES će nastaviti da se aktivno angažuje sa ovim zainteresovanim stranama tokom narednih faza projekta. Dalje učešće zainteresovanih strana biće vođeno ovim Planom angažovanja zainteresovanih strana sa budućim učešćem pojedinaca koji su direktno zahvaćeni projektom, a na koje se odnosi odjeljak "Pribavljanje zemljišta i osnova za kompenzacije" koji će biti razvijeni početkom 2012. godine. Ova osnova će obezbijediti da cjelokupno zemljište koje je neophodno kao i druge kompenzacije budu u potpunoj saglasnosti sa crnogorskim zakonima, EBRD uslovima za realizaciju i biće razmatrani takođe sa direktno ugroženim vlasnicima.

4 Planirano objavljivanje informacija i javne konsultacije

CGES namjerava da primijeni Projekat kao primjer dobre prakse u izgradnji dalekovoda i infrastrukture za trafo stanice sa ciljem da uključi zainteresovane strane i održava dobru komunikaciju sa istima tokom cijelog trajanja projekta. Prema ovom pristupu, cilj objavljivanja informacija / komunikacija će biti:

- Da obezbijedi zainteresovanim stranama plan i informacije u vezi sa aktivnostima koje će biti dogovorene, zajedno sa mehanizmima za povratne informacije.
- Da se obaveže javno o sprovođenju najbolje prakse u vezi sa zaštitom životne sredine i zdravlja, kao i bezbjednosti radnika i izvođača.
- Da obezbijedi javnosti procedure žalbe, u cilju prikupljanja negativnih povratnih informacija, a u svrhu ispravljanja uzroka koji bi mogli da dovedu do loših mišljenja u vezi sa projektom.

Opšte informacije koje se sastoje od najvažnijih informacija u vezi sa različitim fazama razvoja projekta (planiranje, izgradnja i radovi) biće dostupne:

- Na oglasnim tablama u kancelarijama zainteresovanih opština (vidi Dodatak 1 –Tabela 6 za adrese kancelarije gradonačelnika)
- u dnevnim novinama: "Pobjeda", "Vijesti" i "Dan".

ESIA paket, uključujući ESIA (na crnogorskom jeziku), Ne-tehnički rezime (Non-Technical Summary), Plan angažovanja zainteresovanih strana (Stakeholder Engagement Plan (SEP)), Plan zaštite životne sredine i društveni akcioni plan (Environmental & Social Action Plan (ESAP)), (sve na crnogorskom jeziku) i odluke / dozvole koje se odnose na životnu sredinu i gradnju biće dostupne u štampanoj formi na zahtjev, a u:

- Ministarstvu održivog razvoja i turizma (adresa: IV Proleterske 19, 81000 Podgorica).
- Kancelarijama zainteresovanih opština (vidi Dodatak 1 –Tabela 6 za adrese kancelarija gradonačelnika)
- U upravnoj zgradi CGES u Podgorici (adresa: Bulevar Petra Cetinjskog 18, 81000 Podgorica).
- EBRD kancelarijama u Podgorici (T.C. Palada, Serdara Jola Piletića bb, 81000 Podgorica) i Londonu (One Exchange Square, E14 8RP).

Elektronska verzija izvještaja ESIA u cjelosti, kao i NTS, ESAP i ovaj SEP, biće dostupni javnosti na CGES websiteu (www.cges.me), Ministarstvu održivog razvoja i turizma (www.mrt.gov.me) i na EBRD-ovoj web stranici (www.ebrd.com) u skladu sa politikom javnog informisanja EBRD. Za ovaj projekat, CGES će prihvatiti komentare za sve draft verzije dokumenata u roku od 120 dana.

Angažman sa zahvaćenim lokalnim zajednicama počće čim ESIA paket bude dostupan na web stranicama CGES i EBRD. Planirana je serija neformalnih javnih sastanaka u vezi sa predloženom trasom dalekovoda. Ovi sastanci će se održati u odabranim naseljima u martu 2012. (vidi Dodatak 4 – tabela 11).

Službenik za saradnju sa lokalnim zajednicama (Community Liaison Officer (CLO)) biće zaposlen od strane CGES tokom razvoja projekta i faze izgradnje. Lokacija takvog službenika i kontakt podaci dogovoriće se na sastanku poslije postavljenja i po objavljivanju ESIA. Odgovornosti takvog službenika (CLO) će uključiti:

- Trajni angažman sa zajednicama koje su zahvaćene ovim projektom.
- Priprema i sprovođenje procesa konsultacija u zajednicama – kao što je postavljeno u SEP.
- Priprema i distribucija lokalnih informativnih paketa uključujući i brošuru koja se opisuje dalje u tekstu
- Obezbeđivanje inicijalnog kontakta za lokalnu zajednicu, za medije, članove zajednice, organizacije unutar zajednice kao i za javnost u cjelini.
- Pravovremeno odgovarati na sva pitanja zajednice – onako kako je predviđeno u SEP

- Biti prvo i osnovno mjesto kontakta za sve primjedbe i žalbe, obezbjeđujući da se na sva pitanja blagovremeno odgovori – onako kako je predviđeno u SEP

CGES će pripremiti brošuru koja opisuje glavne stavke projekta onako kako su identifikovani unutar programa učešća zainteresovanih strana. To uključuje sledeće:

- Opravdanost Projekta – razlog izgradnje dalekovoda
- Jasan opis projekta – sa mapama
- EMR zahvaćenost
- Eksproprijacija / politika kompenzacije
- Radna praksa – izgradnja i radovi
- Mjesto kontakta – Službenik za saradnju sa lokalnim zajednicama
- Jasna odgovornost projekta unutar CGES

CGES će distribuirati ovu brošuru stanovnicima koji žive u blizini mjesta predloženog dalekovoda u svim naseljima sa jasnim pozivom da učestvuju na jednom iz serije zajedničkih sastanaka u naseljenim mjestima. Službenik za saradnju sa lokalnim zajednicama će ohrabrivati i omogućiti posjećenost na ovakvim sastancima – tamo gdje je potrebno – obezbjeđivanjem prevoza. Službenik za saradnju sa lokalnim zajednicama će pratiti diskusiju na takvim sastancima unutar naselja.

Tabela ispod sumira kako će ESIA paket biti predstavljen javnosti za komentare i primjedbe.

Tabela 3 –Objavljivanje ESIA paketa na javno razmatranje

Buduće aktivnosti učesća			
Zainteresovana strana	Kako	Kada	Zašto
<ul style="list-style-type: none"> Sve zainteresovane strane 	<ul style="list-style-type: none"> Javne najave Web adrese: <ul style="list-style-type: none"> EBRD: www.ebrd.com CGES: www.cges.me Ministarstvo održivog razvoja i turizma www.mrt.gov.me Obuhvaćene opštine³⁾: <ul style="list-style-type: none"> Kotor: www.opstinakotor.com Budva: www.opstinabudva.com Cetinje: www.cetinje.me Nikšić: www.niksic.me Žabljak: www.zabljak.me Pljevlja: www.pljevlja.me Dostupne štampane kopije u sjedištima CGES, Ministarstvu održivog razvoja i turizma i kancelarijama opština (vidi Tabelu 4 gore za odgovarajuće adrese) Oglasne table u svakoj obuhvaćenoj opštini i u kancelarijama gradonačelnika svake obuhvaćene opštine Javni sastanci u odabranim naseljima duž predloženog dalekovoda (vidi Tabelu 10 ispod za listu potencijalnih sastanaka) Sastanci sa zainteresovanim institucijama (Nacionalni parkovi, nacionalna UNESCO komisija, itd.) Sastanci sa zainteresovanim NVO 	Poslije objavljivanja ESIA izvještaja: <ul style="list-style-type: none"> EBRD kontekst: Jan – Mar 2012 Crnogorski kontekst: (vidi donju fusnotu) 	ESIA konsultacioni proces: <ul style="list-style-type: none"> Zahtjevi EBRD (neformalni sastanci poslije objavljivanja ESIA paketa na EBRD webstranici– vidi tabelu 10 dolje) Crnogorski zahtjevi³⁾ (formalne procedure u skladu sa nacionalnim EIA propisima poslije objavljivanja EIA izvještaja)

Tabela 3 –Buduće aktivnosti na angažovanju (nastavljeno)

Zainteresovane strane	Kako	Kada	Zašto
<ul style="list-style-type: none"> Vladine institucije Lokalna samouprava Uprava nacionalnih parkova 	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma Podnošenje relevantne projektne dokumentacije Sastanci 	Pripremni period	<ul style="list-style-type: none"> Dobijanje neophodnih dozvola od strane različitih nadležnih organa, uključujući građevinsku dozvolu
<ul style="list-style-type: none"> Zahvaćena naselja / vlasnici nepokretnosti 	<ul style="list-style-type: none"> Individualni sastanci sa vlasnicima nepokretnosti Javne najave u dnevnim novinama: "Pobjeda", "Vijesti" i "Dan" Oglasne table u obuhvaćenim zajednicama 	Prije izgradnje	<ul style="list-style-type: none"> Proces kupovine zemljišta i pitanje vlasništva
<ul style="list-style-type: none"> Sve zainteresovane strane 	<ul style="list-style-type: none"> Javne najave u dnevnim novinama: "Pobjeda", "Vijesti" i "Dan" 	Početak gradnje	<ul style="list-style-type: none"> Započinjanje sa građevinskim aktivnostima
<ul style="list-style-type: none"> Investitor (CGES) 	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma 	Tokom perioda	<ul style="list-style-type: none"> Praćenje napretka gradnje

³⁾ U skladu sa crnogorskim zakonom o EIA, formalne javne informacije i procesi konsultacije tokom EIA administrativne procedure i na osnovu javnog objavljivanja EIA izvještaja, uključujući formalne javne rasprave, treba da budu organizovane i vođene od strane nacionalnog EIA nadležnog organa - crnogorske Agencije za zaštitu životne sredine.

<ul style="list-style-type: none"> • Odgovarajuće vladine institucije / agencije • Lokalna samouprava • Uprava nacionalnih parkova 	<ul style="list-style-type: none"> • Sastanci 	izgradnje	/izvođenje
<ul style="list-style-type: none"> • Investitor (CGES) • Obuhvaćena naselja / vlasnici nepokretnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Grupni sastanci u prostorijama CGES ili na nekoj drugoj odgovarajućoj lokaciji • Mehanizam žalbi 	Tokom perioda izgradnje; mehanizam žalbi tokom sprovođenja	<ul style="list-style-type: none"> • Razmatranje građevinskih aktivnosti • Razmatranje pitanja od značaja koje su postavile zainteresovane strane
<ul style="list-style-type: none"> • Investitor (CGES) • Interne zainteresovane strane i ugovarači 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvanična pisma • Sastanci 	Tokom perioda izgradnje	<ul style="list-style-type: none"> • Progres u građevinskim radovima
<ul style="list-style-type: none"> • Investitor (CGES) • Odgovarajuće vladine institucije / agencije • Lokalna samouprava • Uprava Nacionalnih parkova • Zahvaćena naselja 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvanična pisma • Sastanci 	Prije operativnog perioda	<ul style="list-style-type: none"> • Puštanje u rad dalekovoda
<ul style="list-style-type: none"> • Investitor (CGES) • Zahvaćena naselja 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvanična pisma • Sastanci • Mehanizam žalbi 	Tokom cijelog operativnog perioda	<ul style="list-style-type: none"> • Bilo koje vanredno pitanje u vezi sa radovima na dalekovodu • Bilo koja primljena žalba

5 Mehanizam žalbe

CGES će primijeniti mehanizam žalbe kako bi pokazao da je odgovoran za bilo koje primjedbe i/ili žalbe, naročito one koje potiču od obuhvaćenih zainteresovanih strana i zajednica. Proces žalbe i Obrazac za žalbe su dati u Dodatku 2. Koristiće se sljedeći indikativni vremenski okvir:

- Pismena potvrda o prijemu žalbe: u roku od 5 (pet) dana po prijemu žalbe
- Predloženo rješenje: u roku od 30 dana od prijema žalbe.

Planirani obrazac za žalbu daje se u Dodatku 2. Takav obrazac u Crnoj Gori biće postavljen na CGES web stranicu (www.cges.me) zajedno sa opisom postupka odgovora na žalbu i prosljeđen odgovarajućim vlastima u opštini.

Službenik za saradnju sa lokalnim zajednicama biće odgovoran za obradu žalbi zajednice.

Žalbe mogu biti anonimne, iako se, naravno, u takvom slučaju ne može direktno odgovoriti na žalbu.

6 Kontakt informacije i odgovorna osoba Investitora

Izvođač: Crnogorski Elektroprenosni Sistem (CGES),

- Poštanska adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 18, Podgorica
- Telefon: + 382 20 407 604
- Fax: + 381 20 241 616
- E-mail: contact@cges.me

Odgovorna osoba za nadgledanje odgovarajućeg sprovođenja ovog SEP je:

- Gospodin Rade Markovic, službenik za osoblje i pitanja vlasništva
Pravni, kadrovski i međunarodni poslovi u CGES
Poštanska adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 18, Podgorica
E-mail: rade.markovic@cges.me
Telefon: +382 20 414 765
Mobilni: +382 67 636 727

Dodatak 1 – Registar zainteresovanih strana i metode komunikacije

Tabela 4 – Identifikacija zainteresovanih strana – naselja duž predložene trase dalekovoda

Zainteresovana strana / Naselje	Populacija u naselju ^{*)}	Metod komunikacije	
Stanovnici u selima / zajednicama u kojima će se odvijati projektne aktivnosti	Budva	Javne konsultacije / sastanci	
	• Pobori		29
	Kotor		
	• Lastva Grbaljska		428
	Cetinje		
	• Dubovik		13
	• Milijevići		8
	• Vojkovići		5
	• Resna		13
	• Predis		15
	• Lješev Stub		0
	• Čevo		62
	• Trnjine		29
	• Ubli		40
	• Bijele Poljane		16
	Nikšić		
	• Broćanac Nikšićki		85
	• Ponikvica		29
	• Rudine/Trubjela		60
	• Sjenokosi		10
	• Duga/Presjeka		98
	• Šipacno/Pišćeta		321
	Plužine		
	• Gornja Brezna		70
	Šavnik		
	• Komarnica		66
	• Godijelji		79
Žabljak			
• Pašino Polje	34		
• Njegovuđa	227		
• Krš	140		
• Rasova	61		
Pljevlja			
• Đurđevića Tara	178		
• Kosanica	192		
• Crnobori	87		
• Gornje Selo	40		
• Kruševo	46		
• Vrbica	38		
• Zbljevo	180		
• Komine (kao dio Pljevalja)	579		

^{*)} Izvor: Detaljni prostorni plan (DSP) za koridor dalekovoda, 2011.

Tabela 5 – Identifikacija zainteresovanih strana –angažovanje u primjeni Projekta

Zainteresovana strana	Metod komunikacije
Osoblje Investitora (CGES)	U skladu sa pravilima i procedurama interne komunikacije Investitora
Građevinske kompanije	U skladu sa pravilima u ugovoru između Investitora i građevinske kompanije
Izvođači i transportne kompanije	U skladu sa pravilima u ugovoru između Investitora i transportnih kompanija

Tabela 6 – Identifikacija zainteresovanih strana – ključni uticaj i donosioci odluka

Zainteresovana strana	Metod komunikacije	
Ministarstva	<p>Ministarstvo održivog razvoja i turizma Adresa: IV proleterske brigade 19, Podgorica Tel.: + 382 20 446 200; 446 339 Fax: +382 20 446 215 Web: www.mrt.gov.me/ministarstvo e-mail: pr@mse.gov.me</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije <p>Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama</p>
	<p>Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Adresa: Rimski Trg 46, Podgorica Telefon: +382 20 482 109 Fax: +382 20 482 364 Web: www.mpr.gov.me/ministarstvo e-mail: kabinet.mpsv@gov.me</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije <p>Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama</p>
	<p>Ministarstvo ekonomije Adresa: Rimski trg broj 46, Podgorica Telefon: +382 20 482 119 Fax: +382 20 234 027 Web: www.mek.gov.me/ministarstvo e-mail: masa.vukotic@mek.gov.me</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije <p>Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama</p>
	<p>Ministarstvo saobraćaja i pomorstva Adresa: Rimski trg 46, Podgorica Telefon: + 382 20 234 179; 482 124 Fax: +382 20 234 331 Web: www.msp.gov.me/ministarstvo e-mail: kabinet@msp.gov.me</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije <p>Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama</p>
	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja Adresa: Rimski trg 46, Podgorica Telefon: + 382 20 482 148 Fax: + 382 20 234 227 Web: www.mrs.gov.me/ministarstvo e-mail: ministar.mrss@mrss.gov.me</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije <p>Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama</p>
	<p>Ministarstvo kulture Adresa: Ulica Njegoševa, Cetinje Telefon: +382 41 232 570 Fax: +382 41 232 572 Web: www.mku.gov.me/ministarstvo e-mail: kabinet.kultura@mku.gov.me</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije <p>Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama</p>

Tabela 6 – Identifikacija zainteresovanih strana – (nastavak)

Zainteresovana strana		Metod komunikacije	
Administracija u opštinama	Opština Budva Adresa: Ulica Trg sunca 3, 85310 Budva Telefon: + 382 33 451 211 Fax: +382 33 451 257 Web: www.opstinabudva.com e-mail: kabinet@opstinabudva.com	<ul style="list-style-type: none"> • Konsultacioni sastanci • Korespondencija u vezi sa projektom • Razmjena informacija • Podnošenje dokumentacije 	Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama
	Opština Kotor Adresa: Stari grad 317 85330 Kotor Telefon / Fax: + 382 32 325 860 Fax: +382 32 325 868 Web: www.opstinakotor.com e-mail: kabinet.predsjednik@opstinakotor.com		
	Opština Cetinje Adresa: Bajova 2, 81250 Cetinje Telefon: + 382 41 230 410, 230 411 Fax: + 382 41 230 410, 230 411 Web: www.cetinje.me e-mail: drazen.blazic@cetinje.me		
	Opština Nikšić Adresa: Njegoševa 18, Nikšić Telefon: + 382 40 214 239 Fax: + 382 40 213 096 Web: www.niksic.me e-mail: predsjedniknk@t-com.me		
	Opština Plužine Adresa: SO Plužine, 81435 Plužine Telefon: +382 40 271 103 Fax: + 382 40 271 111 e-mail: opstinapluzine@t-com.me		
	Opština Šavnik Adresa: SO Šavnik, 81450 Šavnik Telefon: + 382 40 266 103 Fax: + 382 40 266 231 e-mail: sosavnik@t-com.me		
	Opština Žabljak Adresa: Trg Durmitorskih ratnika, 84220 Žabljak Telefon : + 382 52 361 717 Fax: +382 52 361 130 Web: www.zabljak.me e-mail: sozabljak@t-com.me		
	Opština Pljevlja Adresa: Kralja Petra 36, 84210 Pljevlja Telefon: + 382 52 321 305 Fax: +382 52 300 188 Web: www.pljevlja.me e-mail: opstinapv@t-com.me		

Tabela 6 – Identifikacija zainteresovanih strana – (nastavak)

Zainteresovana strana		Način komunikacije	
Nacionalne Agencije / Tijela	Agencija za zaštitu životne sredine Adresa: IV Proleterske 19, 81000 Podgorica Telefon: + 382 (0)20 446 588 Fax: + 382 (0)20 446-587 Web: www.epa.org.me/index.php/me e-mail: epamontenegro@gmail.com	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije 	Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama
	Regulatorna agencija za energetiku Adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 96, 81000 Podgorica Telefon: +382 (0)20 229615 Fax: +382 (0)20 229 755 Web: www.regagen.co.me e-mail: regagen@t-com.me	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije 	Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama
	Institut za zaštitu prirode Adresa: Trg Nikole Kovačevića 7, 81000 Podgorica Telefon: + 382 (0)20 622 992 Fax: + 382 (0)20 620 848 Web: e-mail: zlatkoburic@t-com.me	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije 	Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama
UNESCO (i UNESCO relevantna tijela)	UNESCO Headquarters (1) 7, place de Fontenoy 75352 Paris 07 SP France (2) 1, rue Miollis 75732 Paris Cedex 15 France General Phone: + 33 1 45 68 10 00	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Izveštaji prema UNESCO zahtevima Podnošenje dokumentacije 	U skladu sa UNESCO
MN UNESCO Authority	National Commission for UNESCO of Montenegro Ministarstvo kulture Njegoševa, 81250 Cetinje Telefon: +382 41 232 599 Fax: +382 41 232 572 e-mail: marija.raznatovic@gov.me	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije 	Sastanci
Nacionalni Parkovi	Nacionalni park Lovćen Adresa: Bajova 2, 81250 Cetinje Telefon: +382 (0)69 32 88 58 Fax: Web: www.nparkovi.me e-mail: jpnpcg@t-com.me	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije 	Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama
	Nacionalni park Durmitor Adresa: Jovana Cvijića, 84220 Žabljak Phone: +382 (0)52 36 02 28 Fax: +382 (0)52 36 13 46 Web: www.nparkovi.me e-mail: npdurmitor@t-com.me	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma / korespondencija Podnošenje dokumentacije 	Stalni proces, u skladu sa administrativnim procedurama

Tabela 7 – Identifikacija zainteresovanih strana – direktno ili indirektno pod uticajem Projekta

Zainteresovane strane		Način komunikacije
Crnogorska poslovna zajednica	<ul style="list-style-type: none"> • Privredna komora • Montenegro Business Alliance • Poslovna zajednica u oblasti poljoprivrede i šumarstva 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvanična pisma / korespondencija • Sastanci

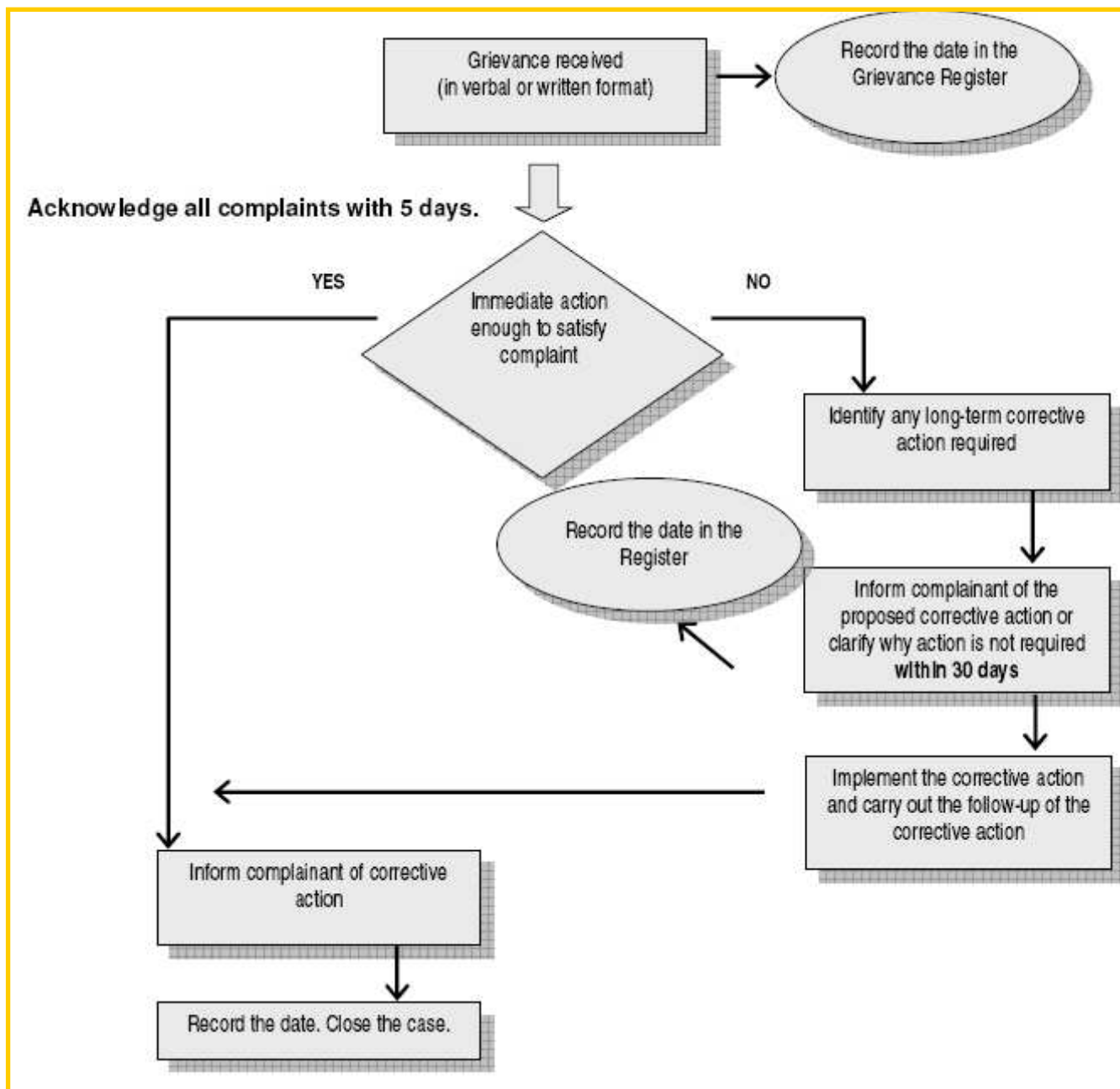
Tabela 8 – Identifikacija zainteresovanih strana – Nevladine organizacije*)

Naziv	Kontakt	Način komunikacije	
Green Home	Darko Pajović, izvršni direktor Nataša Kovačević, predsjednik upravnog odbora Adresa: Radosava Burića 31, Podgorica Tel: 382 20 609 375 (kancelarija) Fax: +382 20 609 376 e-mail: greenhome@greenhome.co.me Web: www.greenhome.co.me	<ul style="list-style-type: none"> • Direktni sastanci • Javni sastanci • Publikovanje dokumentacije • E-mail / telefon 	Na zahtjev
MANS (Mreža za afirmaciju NVO sektora)	Vanja Čalović, izvršni direktor Dejan Milovac, zamjenik izvršnog direktora Adresa: Dalmatinska 188, Podgorica Tel: + 382 20 266 326 Fax : + 382 20 266 328 E-mail: mans@t-com.me Web: www.mans.co.me		
OZON (Pokret za zaštitu životne sredine)	Aleksandar Perović, izvršni direktor Adresa: Karadjodjeva 29 Nikšić Tel/fax: + 382 40 213 586 mob: +382 68 497 754 E-mail: info@ozon.org.me Skype: ozon.ngo Web: www.ozon.org.me		

*) NVO prikazane u tabeli su identifikovane i kontaktirane / konsultovane u toku ESIA. Druge NVO mogu biti identifikovane u daljim fazama sprovođenja projekta.

Dodatak 2 – Mehanizam žalbi

Slika 1 – Šema protoka za obradu žalbe



Slika 3 – Javni obrazac za žalbu u vezi sa projektom

Javni obrazac za žalbu	
Company Reference No:	
Full Name	
Contact Information Please mark how you wish to be contacted (mail, telephone, e-mail).	<input type="checkbox"/> By Post: Please provide mailing address: _____ _____ _____ <input type="checkbox"/> By Telephone: _____ <input type="checkbox"/> By E-mail _____
Preferred Language for communication	<input type="checkbox"/> Montenegrin <input type="checkbox"/> English
Description of Incident or Grievance: What happened? Where did it happen? Who did it happen to? What is the result of the problem?	
Date of Incident/Grievance	
	<input type="checkbox"/> One time incident/grievance (date _____) <input type="checkbox"/> Happened more than once (how many times? _____) <input type="checkbox"/> On-going (currently experiencing problem)
What would you like to see happen to resolve the problem?	
Potpis: _____	Napomena: Žalba može biti anonimna. U tom slučaju na nju se ne može direktno odgovoriti.
Datum: _____	
<p>Molimo vas da ovaj obrazac pošaljete na:</p> <p>Mr. Rade Markovic, Službenik za kadrovska i pravna pitanja vlasništva Pravni, kadrovski i međunarodni poslovi u CGES Poštanska adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 18, Podgorica E-mail: rade.markovic@cges.me Telefon: +382 20 414 765 Mobile: +382 67 636 727</p>	

Dodatak 3 – Pregled dosadašnjeg angažovanja zainteresovanih strana

Tabela 9 – Dosadašnje angažovanje zainteresovanih strana kroz ESIA

Sastanak/Konsultacija	Prisutne zainteresovane strane	Br. Konsultovanih osoba	Ključna pitanja razmotrena	Metod
Zvanični komentari o uticaju dalekovoda				
(1) Naziv: Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Mjesto: Podgorica Datum: 10/05/11 Vrijeme: 10.00	* IPF Tim * PRENOS * Zamjenik ministra za šumarstvo	(1)	<ul style="list-style-type: none"> EMF uticaji Uticaj na šume Zagađenje vode Koncesije na eksploataciju vode 	Zvanični sastanak
(2) Naziv: Ministarstvo održivog razvoja i turizma Mjesto: Podgorica Datum: 10/05/11 Vrijeme: 13.00	* IPF Tim * PRENOS * Zamjenik ministra za prostorno planiranje	(3)	<ul style="list-style-type: none"> Vrijeme javnih konsultacija 	Zvanični sastanak
(3) Naziv: Institut za zaštitu prirode Mjesto: Podgorica Datum: 11/05/11 Vrijeme: 10.00	* IPF Tim * PRENOS * Osoblje Instituta	(2)	<ul style="list-style-type: none"> Ključna pitanja zaštite životne sredine NP Lovćen NP Durmitor 	Zvanični sastanak
(4) Naziv: Ministarstvo ekonomije Mjesto: Podgorica Datum: 11/05/11 Vrijeme: 12.00	* IPF Tim * PRENOS * Zamjenik ministra za energetiku	(2)	<ul style="list-style-type: none"> Crnogorski operator energijom Hidro potencijal 	Zvanični sastanak
(5) Naziv: Agencija za zaštitu životne sredine Mjesto: Podgorica Datum: 11/05/11 Vrijeme: 14.00	* IPF Tim * Osoblje Agencije	(3)	<ul style="list-style-type: none"> Ključna pitanja zaštite životne sredine EIA Procedure 	Zvanični sastanak
(6) Naziv: Regulatorna agencija za energetiku Mjesto: Podgorica Datum: 12/05/11 Vrijeme: 12.00	* IPF Tim * PRENOS * Direktor	(2)	<ul style="list-style-type: none"> SEE dogovor o energiji Uloga regulatornog autoriteta Cijena elektro energije 	Zvanični sastanak
(7) Naziv: Uprava nacionalnih parkova Mjesto: Vranjina, Skadarsko jezero Datum: 23/06/11 Vrijeme: 12.00	* IPF Tim * PRENOS * DSP eksperti * Nacionalni parkovi	(20)	<ul style="list-style-type: none"> Uticaj na nacionalne parkove/ zaštićena područja Ključna pitanja životne sredine u vezi sa dalekovodom 	Okrugli sto u okviru DSP i SEA konsultativnog procesa
(8) Naziv: UNESCO Nacionalna komisija	* IPF Tim * PRENOS	(1)	<ul style="list-style-type: none"> Mišljenje UNESCO 	Zvanični sastanak

Mjesto: Cetinje Datum: 23/09/11 Vrijeme: 12.00	* Generalni sekretar komisije		nacionalne uprave u odnosu na projekat	
--	-------------------------------	--	--	--

Sastanak/Konsultacija	Prisutne zainteresovane strane	Broj konsultovanih osoba	Razmotrena glavna pitanja	Metod
(9) Naziv: Nacionalni park Durmitor / UNESCO WHS Mjesto: Žabljak Datum: 29/09/11 Vrijeme: 12.00	* IPF Tim * Direktor	(1)	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj na nacionalni park / UNESCO WHS • Glavna ESIA pitanja • UNESCO uloga u projektu • Podnošenje izvještaja za UNESCO 	Zvanični sastanak

Komentari NVO na uticaje dalekovoda

(10) Naziv: Crnogorske NVO - MANS - Greenhome - Ozon Mjesto: Podgorica Datum: 01/07/11 Vrijeme: 11.30	* IPF Tim * PRENOS * MANS * Greenhome * Ozon	(4)	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj prenosne linije • Prostorno planiranje • Procedure planiranja • Konsultacije 	Okrugli sto u kancelarijama IPF
---	--	-----	--	---------------------------------

Uticaj dalekovoda na turizam

(11) Naziv: Crnogorsko turističko udruženje (MTA) Mjesto: Budva Hotel Splendid Datum: 06/07/11 Vrijeme: 11.30	* IPF Tim * MTA predsjednik + savjetnik	(2)	<ul style="list-style-type: none"> • Turizam • Elektro ograničenja • Razvoj 	Intervju na licu mjesta
(12) Naziv: Crnogorska turistička asocijacija (MTA) Mjesto: Žabljak Hotel Javor Datum: 06/07/11 Vrijeme: 11.30	* IPF Tim * Žabljak predstavnik - MTA	(1)	<ul style="list-style-type: none"> • Turizam • Uticaj prenosne linije <ul style="list-style-type: none"> ○ Durmitor ○ Tara ○ UNESCO • Elektro ograničenja 	Intervju na licu mjesta
(13) Naziv: Turističke kompanije za splavarenje Mjesto: Đurđevića Tara Datum: 29/09/11 Vrijeme: 12.30	* IPF Tim * Turističke kompanije za splavarenje	(2)	<ul style="list-style-type: none"> • Turizam • Uticaj prenosne linije na splavarenje 	Intervju na licu mjesta

Stanovništvo Lastve Grbaljske – komentari na lokaciju TS/CS

(14) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Lastva Grbaljska	* IPF Tim * stanovništvo Lastve	(10) približno Lokalni predsjednik +	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj prenosnelinije • EMF 	Sastanak na licu mjesta
--	------------------------------------	--------------------------------------	--	-------------------------

Datum: 22/06/11 Vrijeme: 12.30	* PRENOS * ZAVOD * Terna	stanovništvo	<ul style="list-style-type: none"> • Alternativno mjesto • Razvoj • Informacije 	
-----------------------------------	--------------------------------	--------------	--	--

Sastanak/Konsultacija	Prisutne zainteresovane strane	Broj konsultovanih osoba	Razmotrena glavna pitanja	Metod
(15) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Lastva Grbaljska Datum: 28/06/11 Vrijeme: 13.00	* IPF Tim * Lastva stanovnik * PRENOS	(1) Lokalni predsjednik	<ul style="list-style-type: none"> • TS/CS – alternativno mjesto 	Sastanak na licu mjesta
(16) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Lastva Grbaljska Datum: 22/09/11 Vrijeme: 13.00	* IPF Tim * Lastva stanovnik * PRENOS	(1) Lokalni predsjednik	<ul style="list-style-type: none"> • TS/CS – izabrano mjesto (modifikovano na osnovu pisma poslatog od strane zajednice Lastva upravi DSP) 	Sastanak na licu mjesta

Seoska naselja u blizini dalekovoda – komentari na dalekovod

(17) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Dubovik Datum: 04/07/11 Vrijeme: 10.30	* IPF Tim * Mještаниn	(7) Vlasnik kafane + lokalno stanovništvo	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija • EMF • Razvoj 	Intervju na licu mjesta
(18) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Resna Datum: 04/07/11 Vrijeme: 12.30	* IPF Tim * Lokalno stanovništvo	(7) Vlasnik kafane + lokalno stanovništvo	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija • EMF • Razvoj 	Intervju na licu mjesta
(19) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Čevo Datum: 04/07/11 Vrijeme: 14.00	* IPF Tim * Lokalno stanovništvo	(1) Vlasnik kafane	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija • EMF 	Intervju na licu mjesta
(20) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Trubjela Datum: 05/07/11 Vrijeme: 10.30	* IPF Tim * Lokalno stanovništvo	(2) Lokalno stanovništvo	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija • EMF 	Intervju na licu mjesta
(21) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Bijele Poljane Datum: 05/07/11 Vrijeme: 12.30	* IPF Tim * Lokalno stanovništvo	(6) Lokalni radnici + vlasnik kafane	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija 	Intervju na licu mjesta
(22) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Ubli	* IPF Tim * Mještаниn	(3) Farmerska	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda 	Intervju na licu mjesta

Datum: 05/07/11 Vrijeme: 13.30		porodica	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija 	
(23) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: B. Nikšićki Datum: 05/07/11 Vrijeme: 15.30	* IPF Tim * Mještanin	(2) Farmerska porodica	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija 	Intervju na licu mjesta
(24) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Njegovuđa Datum: 06/07/11 Vrijeme: 13.30	* IPF Tim * PRENOS * Mještanin	(1) Lokalni graditelj i preduzimač	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija 	Intervju na licu mjesta
(25) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Kosanica Datum: 06/07/11 Vrijeme: 16.00	* IPF Tim * PRENOS * Mještanin	(1) Vlasnik kafane	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija 	Intervju na licu mjesta

Sastanak/Konsultacija	Prisutne zainteresovane strane	Broj konsultovanih osoba-	Razmotrena glavna pitanja	Metod
Seoska naselja u blizini dalekovoda – komentari na dalekovod(nastavak)				
(26) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Šipačno Datum: 07/07/11 Vrijeme: 11.30 – 12.30	* IPF Tim * PRENOS * Lokalno stanovništvo	(2) Lokalni farmeri	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija 	Intervju na licu mjesta
(27) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Gornja Brezna Datum: 07/07/11 Vrijeme: 13.00 – 13.30	* IPF Tim * PRENOS * Lokalno stanovništvo	(2) Lokalni farmer	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija 	Intervju na licu mjesta
(28) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Komarnica Datum: 07/07/11 Vrijeme: 15.00 – 17.00	* * IPF Tim * PRENOS * Lokalno stanovništvo	(5) Lokalni farmer	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija • Pružanje informacija 	Intervju na licu mjesta
(29) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Pobori Datum: 20/09/11 Vrijeme: 10.00 – 12.00	* IPF Tim * PRENOS * Lokalno stanovništvo	(1) Lokalni farmer	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija • Pružanje informacija 	Intervju na licu mjesta
(30) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Đurđevića Tara Datum: 29/09/11	* IPF Tim * PRENOS * Lokalno	(3) Lokalno stanovništvo	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće 	Intervju na licu mjesta

Vrijeme: 10.00 – 12.00	stanovništvo		okolnosti • Kompenzacija • Pružanje informacija	
(31) Naziv: Lokalno stanovništvo Mjesto: Zbiljevo Datum: 29/09/11 Vrijeme: 14.00 – 16.00	* IPF Tim * PRENOS * Lokalno stanovništvo	(8) Lokalno stanovništvo	• Uticaj dalekovoda • Olakšavajuće okolnosti • Kompenzacija • Pružanje informacija	Intervju na licu mjesta

Tabela 10 – Javne konsultacije tokom procesa DSP i SEA

Datum i vrijeme	Lokacija	Broj učesnika / prisutnih zainteresovanih strana	Postavljena pitanja ^{*)} / Odgovori
Javna rasprava 13. 06. 2011. 11.00 – 14.00 h	Kotor, Bizanti Palata	(60) <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo održivog razvoja i turizma • Ministarstvo ekonomije • Uprava nacionalnih parkova • Institut za zaštitu prirode • Agencija za zaštitu životne sredine • Predstavnik Opštine Kotor • Zainteresovana javnost / građani • NVO • Predstavnici medija • Konsultanti CGES i DSP/SEA 	Glavna postavljena pitanja: 1. Zabrinutost koju su izrazili lokalni stanovnici Lastve Grbaljske u odnosu na predloženu lokaciju trafostanice i konvertorske stanice na lokalitetu Blato: – EMF izloženost – Buka usled rada – Promjena trenutne upotrebe zemljišta 2. Alternativna lokacija za trafostanicu i konvertorsku stanicu (TS / CS) predloženo od strane lokalnog stanovništva u Lastvi Grbaljskoj. Odgovori: 1. Dodatne studije u vezi sa EMF i bukom su inicirane kao dio procesa DSP / SEA. Ove studije će biti u javnom domenu i dostupne na razmatranje za sve zainteresovane strane. 2. Predložena alternativna lokacija biće procijenjena od strane CGES i DSP / SEA konsultanata.
Javna rasprava 15. 06. 2011. 11.00 – 12.10 h	Nikšić, Zgrada Opštine	(6) <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo održivog razvoja i turizma • Ministarstvo ekonomije • Uprava nacionalnih parkova • Institut za zaštitu prirode • Crnogorska Agencija za zaštitu životne sredine • Predstavnik Opštine Nikšić • Zainteresovana javnost / građani • NVO • Predstavnici medija • Konsultanti CGES i DSP/SEA 	Glavno pitanje: nije bilo
Javna rasprava 17. 06. 2011.	Pljevlja, Zgrada Opštine	(20) <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo održivog razvoja i turizma • Ministarstvo ekonomije 	Glavna postavljena pitanja: 1. Uticaj na sječu šume u Opštini Pljevlja 2. EMF izloženost

11.00 – 13.30 h		<ul style="list-style-type: none"> • Institut za zaštitu prirode • Crnogorska Agencija za zaštitu životne sredine • Predstavnici Opštine Pljevlja • Zainteresovana javnost / građani • NVO • Predstavnici medija • Konsultanti CGES i DSP/SEA 	<p>Odgovori:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Predloženi koridor za prenosnu liniju pratiće što je to više moguće već postojeći koridor 110 kV dalekovoda Žabljak-Pljevlja što će kao rezultat imati znatno manji uticaj na šume. 2. Dodatna studija u vezi sa EMF je započeta kao dio procesa DSP / SEA.
<p>Javna rasprava / okrugli sto</p> <p>21. 06. 2011.</p> <p>11.00 – 14.30 h</p>	<p>Podgorica, Crnogorska Akademija nauka i umjetnosti (CANU)</p>	<p>(50)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predstavnici CANU • Ministarstvo održivog razvoja i turizma • Ministarstvo ekonomije • Institut za zaštitu prirode • Agencija za zaštitu životne sredine • NVO • Predstavnici medija • Konsultanti CGES i DSP/SEA 	<p>Glavna postavljena pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predloženi projekat visa vi nacionalne strategije za energetiku • Neizvjesnost međunarodnog sporazuma (Crna Gora i Italija) o kablovskoj vezi zbog nedostatka transparentnosti i nedostupnosti dogovaranja u javnosti • Nedostatak posebnih studija (EMF) <p>Odgovori:</p> <p>Postoji osnova za predložene projekte u nacionalnoj strategiji o energetici i analizi za ovaj projekat započeta u 2007.godini</p> <p>Dodatna studija o EMF je inicirana kao dio procesa DSP / SEA.</p>
<p>Javna rasprava / okrugli sto</p> <p>23. 06. 2011.</p> <p>11.00 – 14.00 h</p>	<p>Vranjina, Skadarsko jezero, NP Skadarsko jezero</p>	<p>(25)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predstavnici Nacionalnih parkova • Stručnjaci za zaštitu prirode • Ministarstvo održivog razvoja i turizma • Ministarstvo ekonomije • Institut za zaštitu prirode • Agencija za zaštitu životne sredine • Konsultanti CGES i DSP/SEA 	<p>Glavna postavljena pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uticaj na Nacionalne parkove • Nedostatak ekonomske analize • Vizuelni utisak <p>Odgovori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centralni dio NP Lovćen bio bi izbjegnuto, pošto bi dalekovod prošao samo njegovim istočnim dijelom. • Izbjegavanje NP Durmitor nije bilo moguće. • Inicirana je dodatna studija o biodiverzitetu kao dio procesa DSP / SEA. • Sve sugestije koje su dali stručnjaci uzete su u razmatranje.

^{*)} Tokom procesa konsultacija i tokom gore navedenih sastanaka, javnost i zainteresovane institucije su pozvani da podnesu svoje pisane komentare, predloge i sugestije koje se tiču prodloženih DSP i SEA Izvještaja. Pripremljeni su pismeni odgovori za svaki primljeni komentar, predlog i sugestiju. Ovi izvještaji su sumirani u specijalnom izvještaju koji je štampalo crnogorsko Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Dodatak 4 – Planirane aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana

*) Za opštine Plužine i Šavnik ne postoje web stranice.

Tabela 9 –Buduće aktivnosti na angažovanju (nastavljeno)

Buduće aktivnosti na angažovanju			
Zainteresovane strane	Kako	Kada	Zašto
<ul style="list-style-type: none"> Vladine institucije Lokalna samouprava Uprava nacionalnih parkova 	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma Podnošenje relevantne projektne dokumentacije Sastanci 	Pripremni period	<ul style="list-style-type: none"> Dobijanje neophodnih dozvola od strane različitih nadležnih organa, uključujući građevinsku dozvolu
<ul style="list-style-type: none"> Zahvaćena naselja / vlasnici nepokretnosti 	<ul style="list-style-type: none"> Individualni sastanci sa vlasnicima nepokretnosti Javne najave u dnevnim novinama: "Pobjeda", "Vijesti" i "Dan" Oglasne table u obuhvaćenim zajednicama 	Prije izgradnje	<ul style="list-style-type: none"> Proces kupovine zemljišta i pitanje vlasništva
<ul style="list-style-type: none"> Sve zainteresovane strane 	<ul style="list-style-type: none"> Javne najave u dnevnim novinama: "Pobjeda", "Vijesti" i "Dan" 	Početak gradnje	<ul style="list-style-type: none"> Započinjanje sa građevinskim aktivnostima
<ul style="list-style-type: none"> Investitor (CGES) Odgovarajuće vladine institucije / agencije Lokalna samouprava Uprava nacionalnih parkova 	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma Sastanci 	Tokom perioda izgradnje	<ul style="list-style-type: none"> Praćenje napretka gradnje /izvođenje
<ul style="list-style-type: none"> Investitor (CGES) Obuhvaćena naselja / vlasnici nepokretnosti 	<ul style="list-style-type: none"> Grupni sastanci u prostorijama CGES ili na nekoj drugoj odgovarajućoj lokaciji Mehanizam žalbi 	Tokom perioda izgradnje; mehanizam žalbi tokom sprovođenja	<ul style="list-style-type: none"> Razmatranje građevinskih aktivnosti Razmatranje pitanja od značaja koje su postavile zainteresovane strane
<ul style="list-style-type: none"> Investitor (CGES) Interne zainteresovane strane i ugovarači 	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma Sastanci 	Tokom perioda izgradnje	<ul style="list-style-type: none"> Progres u građevinskim radovima
<ul style="list-style-type: none"> Investitor (CGES) Odgovarajuće vladine institucije / agencije Lokalna samouprava Uprava Nacionalnih parkova Zahvaćena naselja 	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma Sastanci 	Prije operativnog perioda	<ul style="list-style-type: none"> Puštanje u rad dalekovoda
<ul style="list-style-type: none"> Investitor (CGES) Zahvaćena naselja 	<ul style="list-style-type: none"> Zvanična pisma Sastanci Mehanizam žalbi 	Tokom cijelog operativnog perioda	<ul style="list-style-type: none"> Bilo koje vanredno pitanje u vezi sa radovima na dalekovodu Bilo koja primljena žalba

Tabela 11 – Indikativni neformalni konsultativni sastanci u zahvaćenim naseljima tokom perioda objavljivanja ESIA od strane EBRD

Br.	Okvirne lokacije za održavanje sastanaka	Obuhvaćena naselja (Popis stanovništva iz 2003.)	Ukupno	Način komunikacije	Dostupnost dokumenata
1	Lastva	Lastva Grbaljska (428)	428	<ul style="list-style-type: none"> • Mjesto kontakta – Službenik za odnose sa lokalnim zajednicama • Javno objavljivanje u dnevnim novinama: "Pobjeda", "Vijesti" i "Dan" • Websites: <ul style="list-style-type: none"> ◦ CGES: www.cges.me ◦ Obuhvaćene opštine^{*)}: <ul style="list-style-type: none"> - Kotor: www.opstinakotor.com - Budva: www.opstinabudva.com - Cetinje: www.cetinje.me - Nikšić: www.niksic.me - Žabljak: www.zabljak.me - Pljevlja: www.pljevlja.me • Oglasne table u svakoj obuhvaćenoj zajednici i u kancelarijama gradonačelnika svake obuhvaćene opštine (vidi Tabelu 4 gore za adrese kancelarija gradonačelnika) 	<ul style="list-style-type: none"> • Elektronske verzije potpunog ESIA Izvještaja, NTS, SEP i ESAP biće dostupne na CGES webstranici (www.cges.me) • Štampane kopije potpunog ESIA Izvještaja, NTS, SEP i ESAP biće dostupne u: <ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvu održivog razvoja i turizma - Kancelarijama obuhvaćenih opština (vidi Dodatak 4 – Tabela 4 za adrese kancelarija gradonačelnika) - Centralnom sjedištu CGES u Podgorica (adresa: Bulevar Svetog Petra Cetinskog 18, 81000 Podgorica).
2	Cetinje	Pobori (29) Dubovik (13) Milijevići (8) Vojkovići (5) Resna (13) Predis (15) Čevo (62) Trnjine (29) Ubli (40) Bijele Poljane (16) Broćanac Nikšićki (85) Ponikvica (29) Trubjela (60) Sjenokosi (10) Duga (98) Šipačno (321)	833		
3	Đurđevića Tara	Gornja Brezna (70) Komarnica (66) Godijelji (79) Pašino Polje (34) Njegovuđa (227) Krs (140) Rasova (61) Đurđevića Tara (178) Kosanica (192)	1047		
4	Komine (Pljevlja)	Crnobori (87) Gornje Selo (40) Kruševo (46) Vrbica (38) Zbljevo (180) Komine (579)	970		

^{*)} Za opštine Plužine i Šavnik ne postoje webstranice.

